

# Qasigiannguit Katersugaasiviat / Christianshåb Lokalmuseum ... historie, projekter, perspektiver

Af Troels Romby Larsen

Qasigiannguit Museum ligger smukt ned til byens fiskerihavn. Det svære tømmer i de gamle kolonitidsbygninger danner en fin ramme om museet og dets mange aktiviteter. Med stor dygtighed har først museumsleder Torben Simonsen og siden museumsleder Troels Romby Larsen forestået det museale arbejde, og det er da også dem, der har gjort gennemførelsen af »Qeqertasussuk-Projektet« mulig. Det kræver både organisationstalent og evner som »fund raiser« at holde så stort et projekt flydende gennem næsten 10 år. Men investeringen betaler sig. Med tiden vil fundene fra Qeqertasussuk blive en enestående attraktion for Qasigiannguit by, både i uddannelses- og forskningssammenhæng og for de mange turister, der kommer til byen.

Museumsleder Troels Romby Larsen, Qasigiannguit Museum, 3951 Qasigiannguit.

## *Et nyt museum*

I 1984 åbnedes i Qasigiannguit/Christianshåb byens første museum. Anledningen var en stor og rund fødselsdag – nemlig byens eget 250-års jubilæum. Allerede året forinden var beslutningen taget, bakket op af både museums- og kommunalbestyrelsen. En tidligere KGH-tjenestebolig, et lille rødmalet hus fra 1940'erne, skulle danne rammen om de igennem årene indsamlede museale genstande fra området.

Sammenlignet med en række andre byer var det ganske vist ikke meget der var indsamlet, men ihærdige og interesserede borgere havde dog haft øjne og ører åbne, og var kvantiteten ikke i top,

var det til gengæld uerstattelige og smukke genstande, der var doneret og indsamlet.

Qasigiannguit Katersugaasiviat er altså stadig et ungt museum, som også hvad angår genstande i udstillingslokalerne står en del tilbage i forhold til naboernes museer. Det skal dog ikke forlede folk til at tro, at vi sover vintersøvn hele året. Museet har således igennem 80'erne, bl.a. takket være en pionerindsats fra tidligere museumsleder Torben Simonsen, formået at igangsætte og gennemføre epokegørende tværvideenskabelige undersøgelser i felten. Når det igangværende projekt – Qe-

qertasussuk-projektet – er afsluttet, vil der åbnes op for nye projekter indenfor såvel det arkæologiske, det etnologiske som det historiske område. Det er museets agt at fastholde den nuværende profil via opstart af og deltagelse i nye spændende forskningsprojekter.

#### *Museets »flagskib«*

Med et personale på fra én til halvanden ansatte, stramme økonomiske rammer, og et væld af opgaver, er det nødvendigt og forståeligt, at museet har måttet prioritere sine arbejdsopgaver. Dette har desværre medført, at noget er blevet stedmoderligt behandlet, mens andet er blevet strøget med hårene.

Fra begyndelsen af 80'erne satsedes der meget stærkt på en gennemgribende kortlægning af samtlige fortidsminder

indenfor kommunegrænserne. Dette arbejde er endnu ikke tilendebragt, omend man gennem et omfattende og dygtigt udført stykke arbejde har fået påført fredningskortene adskillige nye bopladser, grave, skydeskjul, teltringe, rævefælder m. m.

Samtidig med de årlige rekognosceringer startede museet i 1983 den tværvidevidenskabelige gravning af bopladsen Qeqertasussuk, som der mere udførligt kan læses om andetsteds i dette tidsskrift. Qeqertasussuk-projektet har således igennem flere år været, og er stadig, museets »flagskib«.

#### *Qeqertasussuk formidles*

Der var ikke taget mange forsigtige spadestik i jorden på øen Qeqertasussuk førend forskerne gjorde store øjne. Fun-



Fra bunden af bugten har byen bredt sig op over fjeldet. De gamle kolonibygninger ligger gemt bag den moderne rejefabriks bygninger. Foto: Troels Romby Larsen.



Udgravningerne på Qeqertasussuk har igennem årene været besøgt af talrige interesserede. Her forklares hvad en mødding kan fortælle forskerne. Foto: Geert Brovad.

dene mildest talt væltede op af den kolde og hårde jord. Det stod derfor meget hurtigt klart, at formidlingsproblematikken måtte løses på en fornuftig måde. Åbenheden var alle enige om at sætte højt, hvilket også bevirkede, at folk fra nær og fjern valfartede til øen. Alle der troppede op med et nysgerrigt sind blev vel modtaget.

Den videnskabelige formidling blev alene overladt til de implicerede forskere, hvorimod den mere populære nyhedsorienterede formidling blev klaret i et samarbejde mellem de berørte forskere og museet. Der har således været artikler i begge grønlandske aviser, i fle-

re danske aviser, i nordiske magasiner, ugeblade, i populærvidenskabelige tidsskrifter som f.eks. Naturens Verden og Tusaat (Forskning i Grønland). Også radio og TV har været på pletten. Dertil kommer et utal af småartikler i lokalavisen Qaqqarsuaq i Qasigianniguit.

#### *Vandreudstilling til skandinaviske museer*

For øjeblikket arbejdes der på højtryk på et meget ambitiøst udstillingsprojekt. Ambitiøst i den forstand, at det både arbejdsmæssigt og økonomisk langt overstiger hvad et lille grønlandsk museum alene kan magte. Takket være et imponerende samarbejde med dygtige



I forbindelse med grønlandsrejsen i 1989 besøgte regentparret udgravningsfelterne på Qeqertasussuk. Museumsleder Troels Romby Larsen fik her lejlighed til at fremvise nogle af fundene samt fortælle om Saqqaq-kulturen. Foto: Keld Navntoft.

forskere, konservatorer, fotografer m. fl. først og fremmest tilknyttet Zoologisk Museum i Kbh., bliver det fra maj 1991 muligt, både i Grønland og i Danmark, at se en stor vandreudstilling, der i plancher, tekst, billeder, fotos, montre og video fortæller om både den tværvidenskabelige arbejdsproces og de videnskabelige resultater. Udstillingen er berammet til at skulle vandre rundt i samtlige skandinaviske lande over en 3-4 års periode. Forhåndsinteressen har været enorm – mere end 30 skandinaviske museer har allerede booket udstillingen.

Udstillingen, der er støttet af en lang række fonde, er blevet døbt: »De første mennesker i Grønland«.

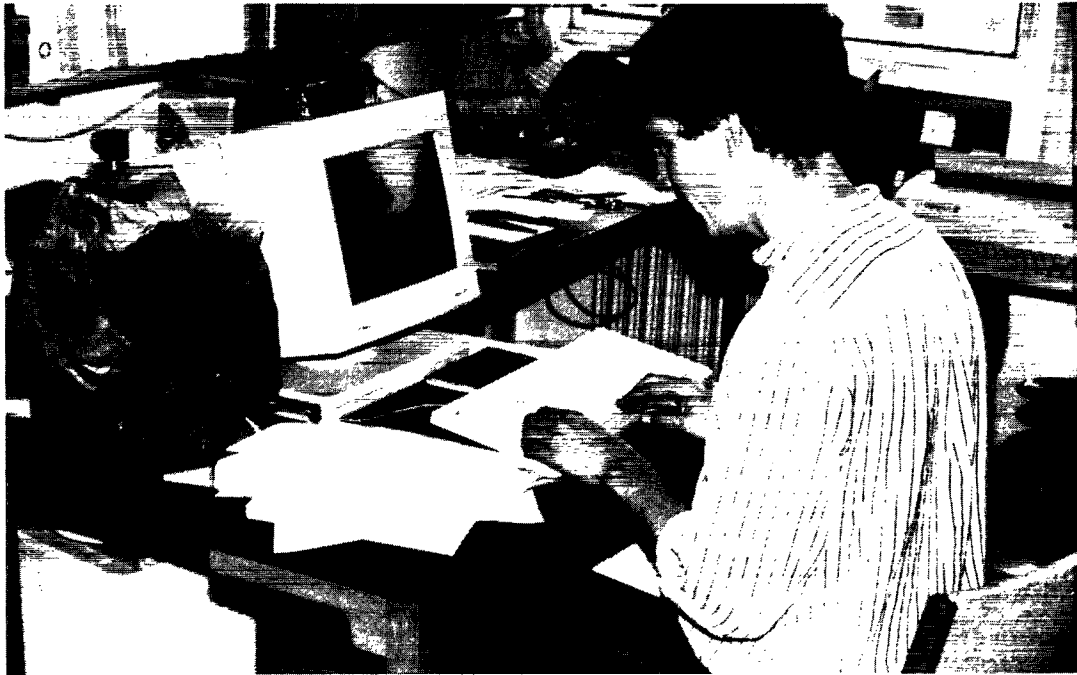
På øen Qeqertasussuk er det feltmæssige arbejde afsluttet, og så snart den videnskabelige efterbehandling i Danmark er afsluttet, er det meningen, at

samtlige fund skal tilbageføres til museet i Qasigiannguut. Det drejer sig både om redskaber i diverse materialer, skindresterne, menneskeknoglerne, samt alle de øvrige spændende fund. Naturligvis overføres der også et omfattende skriftligt og fotografisk materiale.

#### *Poul Egedes gamle hus*

I Qasigiannguut arbejdes der med planer om en kommunal overtagelse af bygning B4, Poul Egedes gamle hus. Huset, pt. KNI's (tidligere KGH) ejendom, er fra 1734, og kan brøste sig af at være Grønlands ældst bevarede træhus i sin stil. Det er en ualmindelig smuk, velproportioneret, og efter alderen velholdt bygning – som i sig selv er bevaringsværdig!

En så gammel bygning – den har frem til april 1990 fungeret som KNI's



De tusindvis af informationer blev oplagret på EDB. Morten Meldgaard arbejder her med knoglematerialet.  
Foto: Troels Romby Larsen.



Foruden de egentlige redskabsfund blev utrolige mængder organisk materiale: jord, træ, knogler, ben, tand, skind, fjer m. m. bragt til Danmark til yderligere undersøgelser. Foto: Troels Romby Larsen.

materielbutik – kan naturligvis ikke umiddelbart bruges som museumsbygning, dertil er den for slidt, utæt, og indendøre flikket sammen efter det forhåndenværende bræts princip. *Men*, den rummer nogle enestående muligheder. Kan der skaffes penge fra såvel den kommunale kasse som fond, kan den i løbet af en 2–4 års periode restaureres og nyindrettes, så fundene fra Qeqertasussuk »indrammes« på allerbedste vis.

#### *Projektoekonomi*

Det er selvsagt umuligt at opgøre hvad hele Qeqertasussuk-projektet har kostet. Bevares, man kan nemt slå regnskabs-tallene sammen fra 1983 og frem til d.d., men dette alene ville være særdeles unøjagtigt. Det er næppe skudt meget ved siden af, hvis jeg hævder, at projektet har kostet op mod 3 mill. kr. I dette tal »gemmer« sig nemlig et meget stort antal kroner, som kan henføres til serviceydelse fra fortrinsvis danske forskningsinstitutioner.

Lønninger er som bekendt en af de faktorer, der vejer tungest i et projektregnskab, men i ikke så få tilfælde har især danske forskere arbejdet på projektet – betalt af deres respektive institutter og arbejdsgivere. Værdien af denne »gratis« arbejdsindsats er vanskelig at give eksakte tal for, men det er helt uomgængeligt, at skulle vores lille museum alene udrede samtlige omkostninger, var dette projekt aldrig kommet på benene. På museets, museumsbestyrelsens og kommunalbestyrelsens vegne skal der derfor rettes en varm tak til samtlige privatpersoner, offentlige institutioner, samt de mange fonde, der har troet på projektets lødighed – og som har hjulpet med såvel gratis-ydelser som direkte økonomisk støtte.

#### *Fremtidsvisioner omkring et museumsmiljø*

Mange forhold bliver medbestemmende for hvorledes museet i Qasigiannnguit udvikler sig i 90'erne. Kommunens udgrænserende økonomi rammer alle kul-



Den gamle materialbutik ses til højre i billedet. Bygningen til venstre er fra 1758 og rummer nu museets kontorer, magasiner, værksted, mørkekammer samt udstillingsrum. Foto: Troels Romby Larsen.



Qasigiannqut Katersugaasiviat/Christianshåb Lokalmuseum, sommeren 1986. Foto: Morten Meldgaard.

turelle tiltag hårdt. Vi må således sikkert se frem mod en række år, hvor der mere bliver brug for vores overlevelsesevner end for vores evner for luftkastelbyggeri. Fantasien kommer på en hård prøve, hvilket ikke nødvendigvis er af det onde!

Qeqertasussuk-projektet er efterhånden et begreb indenfor den arktiske forskning, så vi tillader os at være optimistiske og tro på, at der også i de næstkommende år vil være fondspenge, der er øremærkede til færdiggørelsen af projektet.

Som tidligere nævnt forventes det, at Poul Egedes hus kan komme til at dan-

ne ramme om *den permanente specialudstilling om Qeqertasussuk-fundene*. Bygningen kan, sammen med et par andre gamle huse, her iblandt de eksisterende museumsbygninger, komme til at udgøre et *museumsmiljø*, som i både museumsmæssig og turistmæssig sammenhæng vil være særdeles attraktivt.

De tilbageførte genstande fra Qeqertasussuk vil i omfang og kvalitet være meget eftertragtede som studiesamlinger for såvel studerende som forskere fra hele det arktiske område. Selvfølgelig også for Grønlands egne universitetsstuderende fra Ilisimatusarfik i Nuuk.

Det vil ikke være utænkeligt, at Qasi-gianniguit, evt. i forbindelse med udstillingen af Qeqertasussuk-fundene, ville kunne samle forskere fra det meste af det arktiske område til en konference om de palæoeskimoiske kulturer.

### *Kulturisme*

Samtlige undersøgelser foretaget omkring turisternes ønsker og forventninger i forbindelse med ferierejser tegner et stadigt tydeligere billede: man ønsker velorganiserede ferierejser, men med mulighed for at få individuelle behov opfyldt, man ønsker fleksibilitet, kvalitet, oplevelser og rimelige priser.

Begrebet kulturisme blev lanceret for nogle år siden i rejsebranchen, og skal vel nærmest forstås som en absolut modpol til billigrejsernes grisefester, forbrændte rygge, badedyr og billige sjusser. Da vi på Grønland forventer os meget af turisterhvervet indenfor de nærmestkommende år, er der al mulig grund til, at museerne også forbereder sig til disse nye tilstande. Mange museer kan ganske vist fortælle om mange besøgende især i sommermånederne, men skal vi fremover lokke turister til vore små og lidt større kystbyer, må vi sørge for gode udstillinger, flersprogede mu-

seums- og byhistorieguider, kvalitetskioskvarer m.m.

Naturligvis vil, og skal, museernes primære formål stadig være at indsamle, registrere, bevare og formidle, men da de fleste aktive museer efterhånden er ligeså økonomisk afhængige af fonde, som det danske landshold i fodbold af Mejeriselskabet Danmarks sponsoring, må vi stille og roligt se en fremtid i møde, hvor privatsponsorer, institutioner og fonde på årsbasis finansierer op mod en 1/3 af museernes udgifter. Hjemmestyret og kommunekassen betaler så resten.

Agressiv »fundraising« er i allerhøjeste grad medvirkende til at museerne markerer sig i de kulturelle miljøer – og pengene, uanset om de bruges til rekognosceringer, udgravninger, bygningsistandsættelser, bogudgivelser eller udstillinger, falder altid på et tørt sted.

En af vore vigtigste formidlingsopgaver bliver formodentlig fremover at indrette vore museer på en sådan måde, at både det lokale og det grønlandsk nationale i kulturhistorien præsenteres – og forstås – af alle museets besøgende.

Vi føler, vi er godt på vej i den rigtige retning – og det er vi, i al beskedenhed, lidt stolte over!